

30 ԲԱՐՍ

ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱԽՊԱՐ

30 ԲԱՐՍ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-T-AHBAR
65, Grand'rue de Péra, Taksim, 65

ՊԱՐՇԵՆՊԷ ԳԼԽԱՎՈՐԻՆԵՐ
Խմբագիր իշխն Լրու 60 35
Թարգման իշխն 85 45
Բնակարանի էջնակայն իշխն Յոսեփ 20 10

ՉԱՐՇԵՆՊԷ ՎԷ ԶՈՒՄՈՒՄԻ ԻՐԵՐԵՍԻՍ
ԿԻՆԵՄԱՏՈՐ ԵՎ ԵՐԵՐԵՍԻՍ
Լրագիր իշխն արքուն արգարդը :

مجموعه اخبار
بک اوغلی تقسیم جادوسی نومبر ۱۵

ԿՐԵՐԱՍԱՐՏ ՅՈՐՈՒՄԱԳԻՐ ՄԸ ԵՒ ԻՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՍԽԱԼՆԵՐԸ

Գ.

Մայիսի 5-ին, իւր վերջին յօդուածին մէջ կը յիշէ «Միջնադարեան Կաթողիկէ- ութեան մը հակընկերային և ջլատիչ ազդեցութիւնները»։ Աւասիկ անբաստանութիւնը որոյ ծանրութիւնը չբացայայտ կ'երևի նոյն իսկ ամենէն անուշադիր մըտ- ճերուն։ Եւ սակայն ուր են փաստերը, ուր են ապացոյցը, ոչինչ, կատարեալ լռու- թիւն։ մեր գրողներէ շատերու ծագելովն է այս, ամբաստանել, և անցնել... Զարմանալի մարդիկ, և զարմանալի դար, որում հակառակ ամենէն ազնիւ սկզբանց, ներքի կը լինի գրողի մը կրօնքներու ա- սենէն և անտուածային նախատել և Հաս- տատութեանց ամենէն վսեմն վերաբերել՝ առանց փաստի մատուցելու ունենալու ի ձեռին։ վարուելու կերպ մը՝ որ արդարեւ անպատշաճ չպիտի կրնար մնալ, եթէ ուղիւնէր ամենայնայնայն քաղաքացւոյ մը պատուոյն կամ ստացուածքին դէմ։ ... Զիւրիք և իցէ, կը հարցնենք յարգոյ Յօդուածագիրն թէ ինչ իրապէս և ան- ձամբ ուսումնասիրած է Միջին Դարու պատմութիւնն ու նաև կաթողիկէ կրօնի իսկութիւնն և հիմնական ու անցելի սկզ- բունքներն։ Այս ուսում մը որ անհրա- ժեշտ է, որպէս զի կարենայ որ խօսիլ լըր- ջօրէն պատկերացումը իրաց և ոչ թէ աղայաբար կամ իբրեւ զուարճաբանելով, կարծած «Բիւզանդիոն» զաւեշտութիւն մը չէ՝ վերջապէս։ Անոնք որ այս կա- րեւոր խորհրդներն ընդ երկար և խղճի մը- տօք ուսումնասիրած են, կը յայտարարեն քաջարժանքներն թէ այդպիսի ամբաստա- նութիւն մը յայտնի ուրացութիւն մ'է ի- ռողութեանց, ոչ միայն սխալ՝ այլ և ճիշդ հակառակն է ճշմարտութեան։

Նախ և առաջ պէտք է գիտնալ թէ Կաթողիկէութիւնն — նոյն իսկ ըստ վկա- յութեան նորադանդ ու բանապաշտ հե- ղինականութեան — ամենէն նպատաւոր կրօնքն է ընկերութեան և ընկերային բարեկար- ճութեան։ Ձկայ կրօնք մը որոյ ծոցն նոյն աստիճանաւ վտարուած լինին ամեն խառնալոյզ տարրեր, ամենազոյն իսկ սեր- մանք քաղաքային և քաղաքական ցըն- ցուններու։ Արդ որպէս զի «միջնադարե- ան կաթողիկէութիւն» մը կարենար ի- նեւ հակընկերային, պէտք էր որ լինէր բոլորովին տարրեր դաւանանք մը, այ- սինքն իրապէս դադարէր կաթողիկէութիւն լինելէ։ — Ինչ որ երբեք լսուած չէ՝ ինչ որ երբեք իւր ամենէն կատաղի թշնամիք իսկ չեն յանդգնած երևակայել։

Բաց աստի՝ որպէս զի կրօնք մը կամ հաստատութիւն մը հակընկերային կոչուի, պէտք է որ կամ մարդկային ազատու- թիւնն և իւրաքանչիւր իրաւունքը բըռ- նաբարէ, կամ օրինաւոր իշխանութեանց թշնամի կանգնի, և կամ բարոյականի սկզբունքներն ու հիմքերն խանգարէ։ Արդ Պատմութիւնը մշտաբարբառ վկայ մ'է որ կը հռչակէ ի լուր ամենուն —, գէթ ա- նոնք որք ականջ ունին լսելու —, թէ ամ- բողջ միջին դարու երկարատեւ ընթացքին մէջ մարդկային ազատութիւնն, իրաւունքն

և արդարութիւնն, օրինաւոր իշխանութեան նուիրականութիւնը, և բարոյականի սկզբ- բունքներն չեն ունեցած ամենեւին կաթո- ղիկէութեանէ աւելի, Ս. Պապերէ աւելի մեծ պաշտպան, վրէժխնդիր ու խնամա- կալ։ Ամեն անգամ որ տեղ մը պարկեշտ ազատութիւնը, պարտաճանաչ իշխանու- թիւնն, և ընտանեկան ու ընկերային բա- րոյականը վտանգ մը կը նշմարէին, ամեն աչքեր՝ գողցեալ բնազդմամբ իմն կը դառ- նային իսկոյն ոչ գէպ ի Բարիք, ոչ գէպ ի Հռոմ, միշտ եւ միայն դէպ ի Հռոմ, ինչ կ'ապացուցանէ այս, եթէ ոչ թէ մե- ծեր ու փոքրեր, հպատակներ ու հրամա- յողներ, ցեղեր ու ժողովուրդներ, հան- րապետութիւնք ու միապետութիւնք հա- մոզուած էին թէ հոն էր աշխարհի գերա- գոյն իշխանութիւնն, հոն էր տկարներու և հարստաբաններու Հայրն, հոն էր ա- մս, խուժանային, ինչպէս և ամեն ար- ք ական ու կայսերական չարագործու- թեանց հեղեղին դէմ թուով կանգնելու կարող Ձեռքը՝ միշտ արդար, միշտ խղ- ճամբով, միշտ քաջարի։

Լսեցէ՛ք ձեռն կիսկարտի, անգլիացի հոգևոր պատմագիրն վկայութիւնը. «Գրող- ները ըստ բաւականի չեն գնահատած միշտ այն առաւելութիւնները զորս մարդ- կութիւնը կը քաղէր Հռոմի Բանաստե- պետից խաղաղաւէտ ազդեցութիւնէն։ Այն դարերուն մէջ, յորս զենքերու արժանիքը միայն կը ճանչցուէր, Եւրոպան պիտի ընկղմէր անվերջ պատերազմի մը մէջ՝ ե- թէ Պապերն յաջողութեամբ և հաստատա- պէս չաշխատէին ի պահպանութիւն կամ ի վերահաստատութիւն խաղաղութեան։ Նոքա կիրքերը կը հակալուէին, և վե- հապետներու տարապայման յաւակնու- թիւնները կը զսպէին։ Իրենց նկարագիրն՝ իբրեւ հասարակաց Հայր քրիստոնէից՝ կուտար իրենց դիտողութեանց անզուգա- կան արժէք մը, և իրենց դեպքանքները չէին խնայել ոչ ճամբորդութիւն և ոչ յոգնութիւն՝ հաշտեցնելու համար ար- քունքներու հակընդդէմ շահերը, և զը- նելու համար խաղաղութեան ձիթնին միջակից սուրբերու և բանակներու մէջ- տեղը»։

Թէ գտնուած լինին կղերականներ Մի- ջին Դարու մէջ, որոնք Հռոմի վեհ հո- գին ու լայն հայեացքները չունենալով՝ ի դէպ և յանդէպ — և երբեմն տխմարօրէն — կրկնած ըլլան «non possumus», ոչ կա- ռեմք», և կամ գործած ըլլան ուրիշ դժբը- դակագոյն ապիրատութիւններ, կարելի է այս. բայց ինչ կ'ապացուցանէ. — հզօր մտքերու առջիւ ոչինչ, ճղճիմ մտքերու առջիւ քաղաք ինչ, Մայիսի 5-ին, առաջին դասակարգին կը վերաբերի առանց երկ- բայութեան, ուստի գիտէ թէ անարժանից ումանց յոռի ընթացքն ու մոլորութիւններն օրէնք չէ՝ վերաբերել ամբողջ Հաստատու- թեան մը, որոյ սքանչելի և փրկաւէտ սկզ- բունքներն յայտնի են ամենուն, որ կը խորշի յաւելտ ամեն ծայրայեղութիւնէ, ա- մեն անվտանգ ու անմիտ նախանձախնդ- րութիւնէ, և որոյ գերագոյն նպատակն է հոգիներու ազնուացումն և ժողովրդոց բարօրութիւնն ու երջանկութիւնն։

Բաց աստի՝ այդպիսի խաւարամիտ, աններող և կամապաշտ անձինք կրնան

գտնուիլ այսօր իսկ քառերորդ դարու լուսաշնորհ արեւուն տակ, և սակայն ո՞վ պիտի յանդգնի գրել «նոր ժամանակաց կաթողիկէութեան մը հակընկերային և ջլատիչ ազդեցութիւնն, և այնչա՛ս Արդ ինչ որ տրամաբանական սխալ պիտի լինէր մեր դարուն համար, ինչպէս կրնայ ճշգրտութիւն համարուիլ Միջին Դարու համար։ Անի- բաւութիւնն հակառակութեամբ մը բարդութեամբ է ամենուն։ Առաքելաւ տեղ մ'ը- սած է «ո՛վ որ Քրիստոսի ոգին չունի, Քրիստոսեայ չէ՛»։ Ներքի չէ՛ ըսել՝ ո՛վ որ կաթողիկէութեան ոգին չունի, կաթողիկէ չէ՛։ Ի դուր կը խօսին յանուն կաթողի- կէութեան անոնք, որոց սիրտը լի է առե- լութեամբ, նախանձու և ամբարտաւա- նութեամբ, անոնք որք՝ ընդհանուրին բարոյն համար՝ չեն պատրաստ զոհելու իրենց անձնական շահերը, անոնք որ Աս- տուածորդայն արիւնով գնուած հոգիներ- քն ու անգագայ կը մնան, և չեն փութար ամեն միջոց ու հնարք խորհիլ ներկայ ու ապագայ շարժումներու առաջն առնելու համար ի դէպ ժամու, անոնք վերջապէս որք Երկնից վսեմ ու սրբացուցիչ, պաշ- տելի և ազատարար պատգամներուն տեղ իրենց ողորմելի և ամուլ կարծիքները կու- զեն հարկադրել մարդկութեան վրայ... Սյուպիսիաց խօսք և գործք որք էապէս կը հակասին կրօնի, վերագրելի են ոչ թէ կաթողիկէութեան, այլ հակակաթողիկէ- ութեան և գրեթէ ալ պէտք է համարել հակակաթողիկէներ պատմութեան առջեւ։

3 Յուն, 1910 ԱՍՏՂ

ՄԵՏԵԱԶԱԹԻՍԱԸՐԷԼԵՐԻ

(Ղաղթեալներն են օսմիսի տօսթա- րունտան Գեր. Յովսէփ Վ. Զամեան. Թէրթիպաթ Զօմիսիսընընը դարարըլա Ա- տանայա, Կ-Բաթրիք իր-Է. Էֆ. հազ- րէթէրի նշգրտիւն մէմուրէն կէստէրի- տիկի սըրատա, Ելեհահաթ խաթըրէրէրի ղաղթեալները եաղմաընըր Էլեհ իթմիշ ի- տիք, Միւսաիլէյ, իշպու արգուըզ մու- ճիպիլնէ պոնտան Էլվէլ պազը մալիւ- մաթը հալի պիր մէթիւու պազը ի- տի։ Պոնտա վազըրնտա նէյր իթիթի։ Պու քերէր տէ, պիր չօգ մէշաղիլնէ բաղմէն, տէրքեար օլան նշգրէթ վէ հա- միշթի ինապընա, Սէնէկալ վաբըրն- տա պոլլուընըրէն, պազըրէյը խաթըրա- թընը եաղմը վէ թարաթըրը կէստէր- միշ օլտուըրնտան, մա էլ մէմուրէնյէ վէ թէնէթըր, թէրնէմէթն տէրն իտէրիզ)։

... Հէյնէթը մուրախասանըն իսթան- պօլտան հարէթէթի թէլէկրաթը, բուժի- մայիսին 12նճի չարչնէյի սապան Ատա- նահա վիրուտինտէ, Կ-Բաթրիք Էֆ. հազ- րէթէրի, Թարսուս քիլիսէսիլին ինչասընա պիզըթի նշգրէթի իթմէք իւզըր օրատա պոլլուընտեթըր, վէ մայիսին 17նճի գա- տար զալմագ նիլէթինտէ իտի։ Միւսաիլ- լէյին պաշընա արգուը՝ Ատանա թե- միստէն մուֆարաթ իթմէզէն Էլվէլ, մէղըր քիլիսէնի իւմալ իտիլիկիլի կէօրմէթտէն իպարէթ իտի։ Թէլէկրաթը ալտըրմտա, իրթէթի կիւնիւ Թարսուս աղիթթէ, Ար. Անդրէաս Եպսկ. Ձէնէպ-

եան իլէ Զարեհ Էֆ. Եիշմանեանըն իս- թանպօլտան եօլա չըգըր օլտուըրըրը, վէ բազար կիւնիւ Մէրսինէ մուվաթըրէթ իտէնէթըրին պիլտիթիմ։ Պինան ալէյ Կ-Բաթրիք Էֆ. նին բազարտան Էլվէլ Ա- տանտա պոլլուընտա ինապ իթիլիկի- տէն, ճուստա իրթէթի ազընալ ալտէթ իթիթի։

Յէլմը մէղըրտէ, Կ-Բաթրիք Էֆ. թարաթըրտան՝ Ատանտա պոլլուընտա քա- հանալարտան Գեր. Յովսէփ Վ. Գալպ- ճեան իլէ Մէրսինէ կիթիթի։ — Յէրտաը բազար կիւնիւ, Թարսուս ժողովրդապե- տի Գեր. Արսէն Վ. Խօրասանեան իլէ պազը Ատանա միւթէպըրտան, վէ Կ-Բաթ- իրք Էֆ. նին ինթիլիկալըն թէպըրէ իշին Մարաշտան կէլմիշ օլան իթի միւթէպըր զաթլար՝ պիլէ պիլլէշտիլէր։

Բազար կիւնիւ տաթի ալաթ. 10 տա, Ձէլէպեան Նպ. իլէ Եիշմանեան Էֆ. նին իւթիպ օլտուըրըրը Զարիցա նամ Բուս- վաթըր Մէրսինէ վաթը օլտու։ Մէրսին ժողովրդապետի իտիլալ Մ. Վ. Պաշ- եան վէ Յովսէփ Վ. Գալպճեան, իթիթի տէ Կ-Բաթրիք Էֆ. հազըրէթի նամընա, քէզալթը Թարսուս ժողովրդապետի Խօ- րասանեան Վ. վէ պազը Ատանա վէ Մէր- սին միւթէպըրտան իլէ պիլլէթտէ պեթանըր իթիթի խօշամէթի վէ իթիթէպալ իշին վա- բօրա կիթիթի։ Իթի հաթիթտան պիլլու Մէրսինտէ պոլլուընտա միւս Էրմէյի Մ. Կա- թողիկոսը Տ. Սահակ Խապայեան տաթի, քէնտի քեթիթի Գեր. Գիւրա Վ. ին թահ- թըրեանէթիտէ իթիթի իթիթ խօշամէթի իշին վաբօրա այրընա պիր հէյնէթըր մախ- սուէ կէստէրտի։

Վաբօրտա իթիթի իթիթ խօշամէթի վէ թէպըրթաթ իտիլաթտէն սօնրա քա- երթըրա դարաեա չըգըր — իսկէլէտէ պիր չօգ Էֆրատը միլլէթ հազըր պոլլու- նուեթ իտի։ Արապալարա իւթիպէն Մէր- խաախանէյէ կիթիթի։ Օրատա տաթի խալի Էհմիլ թօլանմըլ իտի, Էօյլէյէ գա- տար միլլէթիմիլտէն օլան վէ օլմեան պիր չօգ զէվաթ՝ զիեարէթէ կէլտիլէր, Էօյլէյին Մէրխասախանէտէ պիր զիեարէթ վէրիլտի վէ մէվէրի միւնաթիպ միւթեա- լէմաթ վուընա պոլլուըն։ Էօյլէյին սօնրա Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսա իեատէր զի. եարէթ օլտուընտ։ Միւսաիլէյի ղաթէթ օսմիսի պիր զապուլլէթի կէօթէրտի։ Էս. նաթ միւսաիլաթտա, Սահակ Սրբազան՝ իրէթպ. Թէրքեան Էֆ. նին, կէրէք իշիթի բուհանի վէ կէրէք միւտիթի ումուր մա- գամընտա հաթ օլտուըր Էլվաթ ու խա- սայլիլին սէնա իլլէտի։ Էսնաթ զիեարէթ տէ Էրմէյի վարդապետէր վէ պազը մի- թէպըրտան ճէմաթի հազըր պոլլուընտըրա։ Միւսաիլէյիտէն պազա, Մէրսին Զարաա գօնսօլտըր Մ. Բօնֆարա, միլլէթ միւթէ- պըրտան, վէ իթիթի իթիթ խօշամէթի կէլլէնլէրին ճիւմէպէն իեատէր զիեարէթ օլտուընտ։ Մէրսինի պիլլէթէր իուէսայըր բուհանիլէթի զիեարէթէ կէլմիլլէթ իտի։

Իշպու զիեարէթէրտէն սօնրա, ալաթ. տաթ 9 1/2 տա արապալարա վէ իթէ չօգ զէվաթ իթիթաթ իթիթիլէրի հալաթ, ըս- թաթտա պիլ աղիթ, Ատանա միւթէ- վէնէնէն թէրնէ բաթիպ օլտուընտ։

Թարսուս մուվաթըրէթիլտէն, ըսթա- սիտա ճէմաթըրմիլտէն իթէ չօգ Էֆ. Բարա պոլլուընտեթըր։ Մէրսինտէն Թար-

(*) Lingard, Hist. t. 4 p. 21.

տուսու գաստար պիղէք, բէֆագաթ իտէն Ժո-
ղովորդապետ Խօրասանեան Վ., ճէմասթը-
նըն պաշընա կէչէրէք, հէյէթը մուրախ-
լասայա իշֆար ըսմը խօշմաթի իթտի,
վէ Թաքուսը պիր կիւն ալընճա զե-
կարէթ իթմէլէրի հազգընտա արզու պե-
հան իյլէտի, Վալօն իշինտէ թէպրիքեաթ
վէ թէմէննիթաթ վէ իքրաթար օլունտու,
Թաթթ պաթ. 11տէ Լիտանիա վաթը
օլտուգ, Ըպթասիօնտա խընճախընճ էհալի
թօլլանմը իտի, Կ-Բաթրիգ էֆ, հազրէթ-
լէրի թարաֆընտան Եպս. վէքիլի Բէք-
լիքեան Յարութիւն Վ. իլէ Զատրիկեան
Գիրգօր Վ. տախի ըպթասիօնա կէլմիլէր
իտի, Բէսմը թազտիմտէն սօնրա արապա-
լար իլէ Մէրխասաթիանէյլէ կիթիմ, (Մէր-
խասաթիանէ հէնուգ ինչա իտիլմիլը օլ-
տուլընտան, միւլէլէֆ մէքթէպըն պիր
զըսմը պոնճա հասր օլունէտի տլլի) Պի-
րինճի արապատա՝ Զէլէպեան Եպսկ. իլէ
Գէլլիքեան Վ., իքիճի արապատա՝ Շիշ-
մանեան էֆ. իլէ Զատրիկեան Վ., իւլէիւն-
ճիւ արապատա՝ ճէմասթըմը միւթէպե-
րանընտա Միրնան վէ Սարգիս Բեահեա-
օլլը էֆ. լէր վէ պու մալիւմաթը եազան,
վէ տրիկէր արապալարտա ռաիր Վ. լէր իլէ
միւթէպիւրանը ճէմասթ պուլունուեօրալար
իտի :

Մէրխասա/սանէնին պէօյլը քաբուռէ
էօնիւնտէ, ըրւթպ. Կ-Բաթրիզ էֆ. հազ-
րէթլէրի, էթրաֆընտա, միւթէպըրտն միւ-
լէթ օլտուղը հալտէ, հէյեէթը մուրախիսաս-
սալը քապուր իթտի: Պէօյլը քալօնա կիր-
տիկկիւղտէ, ըսմը իսգախիմ մուամէլէսիւն-
տէն սօնրա, Չէլէպնան Եպս.՝ եէտիւնտէրի
էվրազը բէսմիւշի թէսլիմ իտէրէք, հէյեէ-
թը մուրախիսասանն վազիֆէսիւնի իյզահ,
վէ Սինօռ քալալարնն, Երեսպ, ժօղսվըն,
վէ Տէրխասատէթ ոււմում էրմէնի-գալթօ-
լիք էհայիսիւնն՝ ինթիլապը վազըն հիւս-
նի հէթիւրնէնտէն ղաեէթ մէմուռն օլ-
տուգլարնը իֆատէ իլէ, արզը թէպրի-
քետի վէ իմէմնէսիսթ իյլէտի: Բիւթպ
թէրզեան էֆ. հազրէթլէրի, քէնտիսիւնիւ
պու մէմուրիյէթը ալիյէ լիեհազաթը օլմա-
աղընը, վէ Ատանալը վէ էհայիսիւնի,
պուլունտըզլարը հալը ըիւրմէլալ իչնտա
թէրքը ըթմէքլիք՝ քէնտիսի իչն ղաեէթ
աղըր կէտիկիւնի, ֆազաթ ձէնապը Հազ-
գըն իրատաթը իւահիյէսինէ արզը իթթի-
պա իթմէկէ մէճպոը օլուպ, էօհտէսինի
իհալէ օլունանա պու աղըր վազիֆէյի հիւս-
նի իյֆա իտէպրմէֆի իչնի, քէնտի իւմիւ
վէ էնիլէթլէթին՝ Հազգ Թէալա հաղըրէ
լէրի վէ Սինօռ հէյեէթ մուսթէրմէսիւնի
վէ միւլէթ մէճիսլէրէրնիս իւզէրնէ գօ-
տըրնը իֆատէ իյլէտի:

Պատենու արտ արտա էրմենի, Բր
թէսթան, Սիւրհանի-գաթօլիքներ, Բի
տանի-գաթօլիքներ, վէ Գաթօլիք օլմ
եան Սիւրհանիէր մէրխաաաաաա, Յի
սուսեան բուսանիէր (Բէր Անսոք), է
մէր-գաթօլիք վէ Լաթին մայրապետէ
վէ միւլէթիմիզան բէք չօգ զէվաթ զ
եարթէ կէլաիէր :

Ագլամ սուփրատա, միլէթիմիզ մի-
թէպէրանընտան պազը զէվաթ պուլու-
տու, վէ պու սըրատա թէպրիքեաթ
թէմէննիեաթ իճրա իտիւտի :

Իբրևիսի կիւն եանի թագար իրթէսի կիւնիւ, էօյլէտէն է վկէ, իւ մուրախաւար Բէքլիքեան Վ. Իլէ պիրլեքտէ Ատանա վալարի Ճէմալ պէյի վէ տիկէր պազը գէվաթը զիեարէթ իծ տիկէր վէ հիւմլէսինտէն հիւննի գապուլէ մազնար օլտուար, էօյլէտէն սօնրա վարի, Կաթաթրիգ էֆ. ի զիեարէթլէ, Բէմըր վէտալը էյֆա իթտի 0 կիւնիւ ազչամա գատար միւսաաֆիրէրէին գապուլի իլէ կէչտի:

Ապը կրներ, Կ-Քաթրիգ էֆ., Ձէ-
լէպեան Սպա., Շիմանեան էֆ. վէ Քէք-
լիքեան Վ., սաուպհլանը չըմէտըֆէր ի-
լէ, Ս. Պողոս Առաքեալին վաթանը պու-
լունան Թարսուս շէնրինի վէ Կ-Քաթրիգ
էֆ. նին Պէնճէտտէնէն ինչա իթաիրմիշ օլ-
տուպըր գառի Մէրիսասխանէյի, վէ Ս.

Պօղոս քրիստենիկն զեւարժեմէ կիթտիւրէն։ Մէրսասախանէնին ինչսամբ խիթամ պուլմուշ տորը, Ղաեէթ միւլքէլէֆօ օւան քրիւսէ, կօթքէ չէ քրինտէ օլուպ, ճէպէսի ֆէվդէլատէ կիւզէլ տիր. պու քրիստենիկն խաւրճի գըսմը խիթամ պուլմուշ օլուպ, տախիլի ճիւնէթի հէնուզ խիթամ պուլմամը տորը, Խչպու ի քի պինս, չըզան սէնէ Ատանս վագըլարը էանսաընտա միւլթէրէզ օլմուշ տորը, Կ-Բաթրիգ էֆօ, հազրէթլէրի, Ս. Պօղոս Առաքեալն վաթմանը, լաեթզ օլտուղը միւլքէլէֆօ պիր քրիւսէ իլէ թէզեթին իթմէլի չէտօրէն արգու խոպի, Ատանսանան հարէ ճէթիտնէն էվվէլ իչպու քրիստենիկն պօյիւլեզ գըսմը ինչս օլուշմարձ՝ մահգուզիլէթիւրի մուճիպ օլմուշ տորը, Ստանս մէրիսասախանէնիւրիւրլանլարը տախի հազըր օլուպ, իչպու բըլանլարս պագըլըրսա, պուշուշ. Ատանստա միսլի պուլուշմաեան միւլքէլէֆօ պիր պինս օլաւաղը տէրքեար տորը, Միւլարիլէյ, Ատանս քրիստենիկն, մայրապետլէր մանասթըրը, միլլէթ մէքթէպինի վէ Խարսուստա մայրապետլէր մանասթըրը իլէ մէքթէպինի վէ Մէքսին քրիստենիկն տախի ինչս իթտօրիմէզ արգուսնտէ տիր։ Մէրսինտէ չիտօրիյէ դատար էրմէնիլ-գաթօլիզ քրիստենիկ պուլուշմաեալ, ի քի սէնէ էվվէլ սաթըն ալընմը օւան վասի պիր պինս՝ մատուռ մադամընտա գուլլանըլմագտա տորը Պալէատէ զիբը օլուշան պինսլար, գաթէն մէվճուտ ի քէն, վագըլար միւլէլլիթէտէ միւլթէրէզ օլմուշ տորը, ֆագաթ պու տէֆաէսիսինտէն տանս միւլքէլէֆօ օլաւագ ենիւրտէն ինչս խոլիլէճէզ տիր, Ատանստա միւլճէտտէտէն ինչս օլուշան մէքթէպ՝ պուգազիլ օլմուշ տորը, Պու կիւն Ատանստա օնտան տանս եիւքեզ վէ միւլքէլէֆօ պինս Էօզ տորը, Հէր նէ իսէ, մէտատան պիր ազ չըգըլտը իսէ տէ, եինէ սէտատան կէլէլիւս—էջօյէնի Թարսուս Ժողովըդէս, պետի միւլքէմէլ պիր զիւսաֆէթ վէրմիլ պուլուշան թլպրիքեաթ վէ թէմէնիսիսլուգուս պոլուշմուշ, վէ ազլամ Ատանստա ավտէթ խոլիմիլ տիր։

(Stylus)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինօրմալըզտէ քի բազար կիւնիւ Կ.
Եթըրիզ րիւթպ. էֆ. հապըթլէրինի
թաթողկոպուզ րէսմը թագտիսի, Ս. Աս-
տուածածին Աթոռանիստ քիլիսէսինտէ իճ-
նա իտրիճէկի խապէր ալընմըլ ոռըր -
Պու զինէթին հէր սուրէթլէ միւքէմմէ
լէ մուսթազամ օլմասը ինին, իճըրիիպա-
քսմաիսնը թէտապիրի լազըմէլի իթթիսա-
լիյմէքտէ տիր :

* * * Պիր կիւն էվվէլ թարափը հազրէ-
 թը Բատիլահիտէն սատորը պուրբուլան ի-
 րատէի սէնիէ վէ մազամը թէշրիֆաթիտէն
 Կ-Բաթրիզիտանէմիզէ վազը օլան տավէթ
 մուճիպիւնճէ, տիւն, սաաթ 71)2 բատտէ-
 լէրիտէ, թէշրիֆաթ մէմուրաբընտան
 Սէհմէտ թաւաթ պէյ, իւշ առէտ սէ-
 րայ արապաաշլա Կ-Բաթրիզիտանէմիզէ
 կէլէթէ, եարմ սաաթ զասոր իսթիրա-
 հիտտան վէ իբրաւիրտան սօնոր, պի-
 թիւնի արապաաեա ըրիթպ. Կ-Բաթրիզ
 թէրզեան էֆ. հազրէթլէրիլէ՝ Սէհմէտ
 թաւէաթ պէյ, իբնի արապաաեա Արհ.
 Պետրոս Ծպո, Գօեռուեան իլ Անտոն էֆ.
 Ազնաւոր վէ Բաթրիզիտանէմիզ զաբու զէ-
 եասը Անտոն Վ. Իսկէնտէրեան վէ իւլիւ-
 ճիւ արապաաեա Արհ. Աւետիս Արք. Սր-
 վիարեան իլ Գրիգոր էֆ. Ոսկեան բաքիպ
 օլտազլարը հալտէ, մապէյը Հիւմառունա
 ազիւթ իթմիլէթ, վէ խռառուի պիր սա-
 լոնա տավէթ օլունուպ, պիր միւտտէթ
 իսթիրահիտտան վէ սիվարաշիւրապ իբրաւ
 իտիլտիւթէն սօնոր, շէթէֆառապը օլան
 իրատէի սէնիէ իւլզըրիւն, թէշրիֆաթը ու-
 մումիէ նազըրը Ղաշիւպ բաշանն տէլալէ.
 իլիլէ, ճիւլէթէն հազըրը հազրէթը Բա-
 աշահիլէ զապուլ պուրբուլարաթ, ըրիթպ

Կ-Բաթրիքի Թերզեան էֆ. հազրէթլէրի՝
պիր արիզէյի թէշէքքիւրէյն գրաստիւ, ,
պուռտա, քէնտիսի Ասանատա մէրտասա
սըֆաթըլա պուլընտըլը հալտէ, մին զայրի
լիւսագաթ Երէնի-գաթօրիք Բաթրիքլիկինէ
ինթիխապընա, վէտ պու ինթիխապըն թարա-
ֆը Էշէքքի հազրէթը Բատիշահիտէն լուծ-
ֆէն թատիք պուլընտըլընա թէշէքքիւր
իտէրէք, պուռտան ագտէս օլտըլը կիպի,
գուռնանան պէօյլէ տախի վաղիֆէյի մու-
զատտէսէսի՝ րիգպը Պարիշ, տիլիսա-
նը Շահանէլէրինէ վէ իճապաթը Մէշրու-
թիշէթէ թէշֆիգէն վէզայիֆինին իյֆա-
սընա վագֆը նէֆա իթմէք, ճէ-
մապընը՝ մէթպուի մուխիսամընա սա-
տագաթ վէ իսթիգաւթթ Եօլընա իտարէ
իյլէմէք, պէյն էլ անասըր իթթիսատ վէ
ուխուվէթթի թագվիշէ իյլէմէք, մէքթիգ-
լէրի նիզամ ու ինթիգամ Սաթընա ալա-
րագ, վաթման ու միլլէթը Օսմանիշէյն էշլ
վէ սատըր միւտտութթը հաեաթընտա պու-
միւլք ու միլլէթին իսլան ու թէրագգը-
սընա էլտէն կէլտիկի մէրթէպէ չալըշմագ,
վէ պէօյլէ պիր սէվկիլի Բատիշահը մէշրու-
թիշէթըրէր վէ ասիլին թէմատիլէ էյեամ
ու սաատթթինէ հէր տայիմ տուա իթմէք
օլաճաղընը պէեան իլլէմիշ տիր, Զաթը
հազրէթը Բատիշահի, ճէպպէն, «Հիսսի-
«Եաթընըղա վէ իֆրատէլէրինիդէ մէֆու-
«ճում, Պէնիմ Եէկեանէ արընում, թէպաա-
«ճուն րէֆան ու սաատթթինտէն պաշգա-
«պիր շէյ տիլէլ տիր, թէպաամըն րէֆա-
«նընը, սաատթթինի կէօրիւրսմ, քէնտիսի
«քէսուտ աստ իտէրիմ, Օնլարըն քէտէրի՝
«պէնիմ տէ քէտէրիմ տիր, մէսէրէթթի՝
«պէնիմ տէ մէսէրէթթիմ տիր» տէյի պէեան
պուեուրընլար տըր, Մէքքիւր նութգ վէ
պէեանաթը Շահանէ, աեագտա վուգու
պուլմը օլտըլը հալտէ, Զաթը հազրէթը
Շէհրիեարի՝ օթուրմալարըն իրատէ պու-
եուրմագլա, Եվլէլա Զաթը Շէհրիեարիլէրի
վէ պատէհու Կ-Բաթրիք էֆ. հազրէթլէրի
թէշէթթիքթընը ումուլլէն նաղըրը Դալիպ
ըայա վէ տիլէրէրի օթուրմըլար, վէ պու
սըրատա լուլթպ, Թէրզեան էֆ. հազրէթ-
լէրի՝ րէֆագաթընտաքի զէվաթը խա-
քիբայը Շահանէյն թագաթիմ իլէ, սէօզլւ,
Ատանատա մէրտասալըլը զէմանընա նագլ
իտէրէք, Ատանա վագըլը մալլւմէյի
միւթէհսսիւֆէսինտէն տօլըլը զայնթ էն-
տիլէնաք վէ միւքէտտէր կիւնլէր կէշիր-
տիքլէրի սըրատա, Շէվքէթմէպ Էֆէնտի-
միդ հազրէթլէրի կիպի մէշրութիշէթը
վէր, ատի վէ սէվկիլի պիր քէտէրին՝
մագաթը Սալթանաթը Սէննիլէ ճիւլուպարը
խապէրի՝ պիւթիւն գրուպը քէտէրիտէտէ
պիր իւմիտի հաեաթ վէ մէսէրէթթը ազիմէ
հասը իթտիկինի, վէ պիլճիւմէ մաշգուռն
Եիւզլէրին սիւրուր ու շատան իլէ բարա-
տըղընը պէեան իթմէյի իւզլէրինէ, Զաթը
հազրէթը Շէհրիեարի՝ Ատանա վագըլը
«միւլլւմէսի՝ պէնի սոն տէրէճէ տիւչարը
«էլէմ վէ քէտէր իլլէտի, նէ՝ գատար
«մաշգուլ վէ միւքէտտէր օլտըլընը՝ պիր
«Ճէնտըլը Հագգ պիլլի, նէ՝ կէճէլը սա-
«թա ուեուեանատըմ. ֆագաթիմ նէ՝ չարէ
«քի օլան օլմըլտ, ինչալա հպիր տահա
«պէօյլէ պիր վագըլը միւլլէթսսիւֆէ ա-
«թա վագը օլմագ, արթըք կէշմիշը ուեուլթ-
«մալը, վէ հիւ պիրլքտէ գարաաշ մու-
«թապպէթիլլէ, վաթմանը, միլլէթին սաա-
«տթի վէ րէֆաանընա չալըշմալը» տէյի
«թաաթ իյլլէմիշէր տիր»

Պոստիզմը հազարուհի թարափոխման
քեմալ շեքան ինքնազգի օրնուկա,
պատեհու թիւթալ. Թեքեան էֆ. հազ-
րեթիւրի, հասկէ վազիֆէ էնէվմ Իս-
թանպուտա պուրուհան Սերբիաօթուս վէ
Բիսպօթուսարմըզըն, մէմէքէթիւրինէ ա-
զիթթիւսէն էվվէ խաքիթալ Շահանէէ
Երիզ սիւրմէքէ արզը ուպուտիյէթ իթ-
մէք արդուարնտա օլարգալարըն իֆանս
իթիւրիւսէն, Ձաթը հազրէթ Թահաարի
պոստիզման մուվաֆազաթ, վէ պուսնը
պիւն Ղալիպ բաշա ինէ էնէվմ մախսուսըն
իպիթինին իրատէ պուսուրմըշար արը:

Պատէհու Զաթը հազրէթը Բառնայնի՝
էլամը Շահանէշէրինին ճէմաաթա թէպլի-
նին պէհան իյլէմէքլէ, Կ-Բաթրիք էֆ,
հազրէթլէրի՝ Վէ մայէթլէրի մազհար օլ-
ուգւլարը իթրիֆաթը Շահանէտէն սոյալը
էքորար թէքորար թէշէքքլէր վէ էտէշի
էֆորուգէշի իրֆա իւն, նէգտը Զիւմա-
ունտան մուֆաթարագաթ իթմիշլէր, Վէ
նիթ արապալարը իւն Պապը Ալիյէն ազի-
նիթ իյլէմիշլէր իսէն, տիւն սաաթարգամ
աշա Մէճրիսի մէպուսանտա պուսուսուգ,
ապը Ալիյէ կէլմէմիշ օլուղընտան, միւս-
էշար Ատիլ պէշ թարաֆընտան գապուլ
ընմիշլար տըր, Կ-Բաթրիք էֆ, էնայի
ուգքալմէտէ, Ատանանին աշվալը միւ-
էնսուէտէնտէն պահալ, զըշ կէլմէգտէն
վլվէ պինալարըն իքմալի իւն, միւհիման
է պիշարէ էնալինին ենըէշտրիթլմէսի,
է հիւքիւմէթմէ վատ պուրուլան մուսվէ-
թըն պլը ան էվվիշ իշմաթը իււգմանը
էտէն, Վէ սան կիւնլէրտէ Մուշ թարաֆըն-
տա իքը զիշինին գաթիթ վուգու պուլտըղը
ը վէ գաթիլլէրին սըրպէթ կէգտիքլէրինի,
թարաֆարտա գարըշգըղզլար վուգուին-
նին գօրգուլտըղ ճիհէթլէ, պուսա մէյտան
շէրիմէմէսի իշին թէտադիրի լաղմէնին
թթիթխաղը իււգումանը տէրվտան իյլէմիշ,
է Ատիլ պէշ տէ, պուշլարը իշար իւն, Ի-
ապընա պագըլանաղընը վատ իթմիշ տիր-
ըրտան, Կ-Բաթրիք էֆ, հազրէթլէրի
մալալիւն, Յարիճիէ Վէ Ատիլէ նէգարէթլէ-
տէն կիթմիշ, ֆագաթ նազըրլարը պուլ-
տաղընտան, գարթ պըսագմիշ, Մէշահիպ
Ուլտիրի Պէնա պէշն զիհարէթլէ, Վէ
խառտէթ միւլադագաթ իթմիշ, Վէ Զարպիէ
էնգարէթլինտէ Մանուու Շէվքէթ բաշլը
զիհարէթլէ, կէօրիւշիւլիւն տիր, Զալը
միւսիմէլէրին աքըրլիկինտէն պահա աշը-
նըղընտա, բաշա հապրէթլէրի զալը միւս-
իմէլէրին աքըրլիկինտէն բէգ մէմուու օլու-
ղընը, պէշն էլ անասըր ուլուգլէթին թա-
միւ վէ թաշըլմիւնէ պուշըն պէօյիւք մէ-
տարը օլանաղընը, Վէ եագընտա զալը
միւսիմէլտէն տալի- գապիթ եէթիւ-
տիւնէկինի պէհան իթմիշ տիր, Մանուու
Շէվքէթ բաշա ըրլիպ, Թիքըհան էֆ,
Վէ միւքաշէսինտէն մէմուու գալարագ,
եագընտա պիղզաթ իտառի զիհարէթ ի-
տէնէկինի պատ իթմիշ տիր:

Հնչելով, Հարպիե նեղարևծիրնտէն մու-
գարադալլա, արապալար իւէ կէճ վազըթ
Կ-թաթրիգլաւնէյէ ալտէթ իյլէմիշ տիր
* * Տիւն աշշաժ մապէյնը Հիւմաեռն-
տան վէ Պապը Ալիտէն ալտէթտէն սոն-
բա, թիպթօթսան, ընհապլին վէ պիր շօ
միւթէպէթաւը միւլէթ, Կ-թաթրիգ էթ.
հազըթէթրիւնի, պու վէսիւլէ իւէ տէ թէպ-
րիք իթմիշլէր տիր:

Թէէսսալիքէն խապեր աւաղըընգա կէ-
րէ, Շամ էրմէնի-գաթովք Կ-Ռաթրիգ վէ-
քիլէ Գերդ, Ներսէս Ծ. Վ. Տիկտանեան
էնոր մէգքիւրտէ վէճաթ իմիյ տիր:

Միւսմակէյն՝ ղայփուր վէ միււզթէտիր
բահայլէրիմիզունն օլուպ, թաշապարտա
բէէ Զօք առաքեմութիւնլարտա իսպաթը
իգթիտար իթմիշ, վէ պուռնտողը մահէ-
լէրտէ հիւքլմէթի վէ էֆալլի մէմնուն
իյէմիշ տիր :

ԿԻՐԻՏ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Կիրիտ հիւճիւմէթը ինքարայեան՝ Միւս-
լիման մէպուսալարն մէնիւի միւլիյէ գա-
պուլինէ վէ Միւսլիման միւֆէթիէրիյէ մէ-
մուրալարն մէսէնիսին տաիւր տէվլէթէ-
րին՝ ճէնտի գօնուօլուարը մարիֆէթիյէ
վազը օլան պէհանաթընա հէնուզ ճէվապ
վէրմէմիւր տիր։ Պապը Ալիյէ կէլէն ղէսմի
խապէթլէրէ նէգարէն, էկէր էֆփըհարալարն
սա իսրար իտէթլէրաէ, ճէդրէնէ ասճէր
չըգարըրմաճգ վէ տիկէր թէտապիլի գէճ-
րիյէ իթթիխազ իտիլէճէ գ տիր։

Խարինդիէ հողըրը Րիֆաթ բաշա, Մէն-
լիսի մէպուսանըն կէշէն ճուֆա իրթէսի

Րուսաճիւրստա պուլուսան Եղեան թե-
պատան Իրիէ ճառարն արեւան տուալ թե-
նստիւֆէրնիսի վէ պու ճոռէ քէթի թէլ պիւի
իթ տիւլէրնիսի միւ պէնթիւ Րուսաճիւրս գրա-
լիւս վէ պու ճոռէ քէթի մասնէլէրն Րու-
սաճիւրս իր թիւսնէթիւս պէնթիւսնիս
թաղաւս իթ միւլէրս տիւր

